

130 DE ANI DE LA PRIMA LEGE A MĂRCILOR DIN ROMÂNIA

Premisele dezvoltării protecției proprietății industriale în țara noastră

prof. univ. dr. ing. Ștefan IANCU

Istoria dezvoltării științei și tehnicii a evidențiat în mod pregnant faptul că s-au dezvoltat și se dezvoltă cu succes, în ritmuri rapide, numai acele țări care, pe de o parte, dispun de un ridicat potențial tehnico-științific, iar pe de altă parte, valorifică acest potențial într-o permanentă preocupare pentru identificarea și promovarea prin protecție și aplicare a rezultatelor activității creative, în special prin punerea în valoare a invențiilor-soluții tehnice unice, noi, calitativ superioare, cu aplicabilitate industrială imediată sau de perspectivă.

Odată cu pătrunderea ideilor mașinismului pe teritoriul țării noastre, actele domnești sau cele date de biserică dobândesc tot mai multe elemente de exclusivitate. Pentru exploatarea unei instalații, a unei mașini sau a unui procedeu de prelucrare, domnitorii au acordat, începând cu secolul al XIX-lea, privilegiile unor persoane, numai după o verificare amănunțită a noii tehnici. A

două jumătăți a secolului al XIX-lea a fost marcată de încercări menite să creeze un cadru juridic pentru protecția proprietății industriale.

Cu circa patru decenii în urmă, Paul Cornea scria în „Originile romantismului românesc” următoarele: „Anul 1821 poate fi considerat, în mod simbolic, drept linia de clivaj care desparte societatea veche românească - încremenită în ortodoxie, patriarhalitate, moravuri semiorientale, smulsă din timp și pasivă la atacurile istoriei - de societatea nouă, laică, occidentalizată, dinamică, reșezată în confluența vremii și deschisă dialogurilor culturilor”. Insurecția lui Tudor Vladimirescu nu a condus numai la înlocuirea domnilor fanarioți¹

¹ Domniile turco-fanariote au durat peste un secol, începând din anii 1711 (Nicolae Mavrocordat, domn al Moldovei, 1711-1715) și 1715 (Nicolae Mavrocordat, domn al Țării Românești, 1715-1716 și 1719-1730).

aflați la conducerea Țărilor Române, prin domnitori pământeni, ci și la europenizarea, pentru întâia oară în istorie, a problemei Principatelor Româneⁱ.

Lecțiile primei modernizări, cea începută de generația de la 1848, cu preluarea marilor idei europene, ca și cele ale formării României Mari puteau fi salvarea noastră. Să nu uităm ce-a spus academicianul Dan Berindei: „România modernă a fost construită de mai puțin de 100 de tineri, care se aflau în 1848 la studii în Vest, mai ales la Paris”ⁱⁱⁱ. Fără faxuri, fără internet sau telefoane mobile, dar cu devotament și cu dragoste de patrie, inițiați în marile idei europene. Este o lecție pentru noi: înaintașii noștri au luat România din zona Orientului și a moștenirii bizantino-otomane și au dus-o în Occident.

Apariția germenilor dezvoltării industriale în deceniile 5-6 ale secolului XIX, în Țara Românească și Moldova, posibilitatea creării unei piețe interne mai dezvoltate, ca urmare a Unirii Principatelor, întârzierea dezvoltării unei producții industriale proprii au impus adoptarea unor măsuri protecționiste care să ocrotească dezvoltarea industriei pe teritoriile României.

Asemenea măsuri se impuneau cu atât mai mult cu cât România, după 1866, a fost silită să intre într-un război vama cu puternicul imperiu vecin din nordul și vestul ei, care găsisese soluția "totului economic" în comunitatea vama creată de dualismul austro-ungar. Până la cucerirea independenței de stat, în Principatele Române - încă dependente de Imperiul Otoman - nu se puteau adopta unele măsuri legislative de protecție a industriei proprii pentru a nu contraveni tratatelor încheiate cu Turcia și cu alte state.

Un rol important în stimularea activităților creative îl poate juca legislația ce reglementează protecția creației tehnico-științifice prin documente de protecție, iar înțelegerea corectă a

rolului și funcțiilor acestor documente - instrumente de protecție a creației tehnice originale - este definitorie pentru prevenirea transmiterii gratuite a informațiilor tehnico-științifice, pentru promovarea progresului tehnic, prin aplicarea noilor soluții tehnice concepute. O privire retrospectivă a evoluției reglementărilor juridice privind protecția proprietății industriale ajută la o mai bună înțelegere a situației de astăzi.

O primă inițiativă legislativă, menită să conducă la dezvoltarea industriei autohtone, a fost primul proiect de lege asupra brevetelor de invenție, propus de ministrul finanțelor, C. Steriade, din Țara Românească, ministru care, la 15 februarie 1860, a înaintat Consiliului de Miniștri o notă în care se spunea: "amortizarea în care staționează industria noastră indigenă și importanța acestei chestii probându-mi, am studiat mijloacele, instituțiile despre acestea ale diferitelor state unde asemenea și dânsese sunt confruntate cu treburile noastre și am elaborat un proiect de lege pentru brevete de invenție prin care am precizat drepturi și îndatoriri și pe care îl supun aprobării Dv. pentru a-l putea înainta la Onor Corpurile legiuitoare"ⁱⁱⁱⁱ.

În expunerea de motive la primul proiect de lege asupra brevetelor de invenție, din anul 1860², se definea raportul inventator-societate, precizându-se că: „Legislația pentru brevetele de invenție țintează de a regula într-un chip reciproc raporturile dintre inventor și societate, adăugând drepturile celui dintâi fără ca să sacrifice pe ale celui de al doilea; de aici rezultă necesitatea de un contract care, asigurând inventorului dreptul de a se bucura el numai exclusiv de invenția sa

²Acest proiect de lege a fost menționat pentru prima oară în literatură de către prof. dr. ing. Nicolae P. Leonăchescu, în articolul "Pionierii epocii mașinilor", apărut în revista *Mecanizarea construcțiilor*, nr. 1/1987.

industrială mărginește totdeodată exercițiul drepturilor sale într-un oarecare număr de ani, după a căror expirare trece acea invenție în domeniul și în liberul exercițiu al întregii societăți.

Avantajele acestui act de învoire reciprocă sunt deopotrivă folositoare pentru ambele părți: pentru inventor căci văzându-se protejat contra contrafacerii invenției sale o produce în public liber de toate nenorocirile și se împărtășește de toate foloasele de care este ea producătoare, pentru societate, căci ea prin acest mijloc dobândește cunoștința proiectului care în alt chip s-ar fi pierdut pentru dânsa, pentru că inventorii de frică a fi imitați de alții ar lucra în taină și ar sfârși amportând secretul lor în mormânt.^{iv}

Încă din acele timpuri se considera că brevetul de invenție „nu constituie un privilegiu ci un act care adevărește o proprietate, nu un monopol, nici un favor și nici o recompensă, ci un titlu ce declară proprietatea în favoarea primului născocitor al unui obiect ce nu exista până atunci. Invenția aparține autorului ei pentru că el a dat viață unui obiect până aci în neființă, a dat valoare la un ce fără preț, a dat mișcare unui obiect neactiv^v”.

Proiectul de lege propus de ministrul C. Steriade în februarie 1860 a fost elaborat, în principal, prin traducerea legii asupra brevetelor, adoptată în anul 1844, în Franța, și nu s-a bucurat de succes la acea dată, fiind blocat la Consiliul de Miniștri. Unul dintre motivele care au determinat acest blocaj a fost și lipsa unei structuri administrative adecvate, capabile să se pronunțe asupra unor legi menite să reglementeze domeniul noi necunoscute în Principatele Unite până la acea dată^{vi}.

În septembrie 1865, generalul Ioan Emil Florescu, Ministru de Interne, Agricultură și Lucrări Publice în guvernul Nicolae Crețulescu,

s-a adresat Consiliului de Stat³, propunând un proiect de lege asupra brevetelor de invenție în care se preciza: ce se considera a fi "invențiune"; ce nu putea fi brevetat; care era durata de valabilitate a brevetului; care erau formalitățile necesare pentru acordarea brevetelor; despre certificatele de adăugire, despre drepturile străinilor; despre nulități și pierderi de drepturi, și despre acțiunile relative; despre acțiunile în nulitate și în decădere; despre urmăriri și despre pedepse; un capitol distinct era destinat "sebitelor dispoziții în avantajul industriei nebrevetată în România" etc. Erau incluse, de asemenea, prevederi pentru stimularea dezvoltării industriei autohtone^{vii}.

În vederea discutării, în Consiliul de Miniștri, a proiectului de lege asupra brevetelor de invenție, aprobat de Consiliul de Stat, generalul Ioan Emil Florescu a prezentat un referat de susținere în care se preciza că: „acest proiect de lege, după observațiile ce am făcut, este elaborat pe principiile menționate și conține în el termenele la care se pot acorda brevetele, taxele ce trebuie a plăti statului acel brevetat, modul în care se dă diplomele, pedepsele la care sunt să suporte contrafacerile și modul urmării lor și osebite alte condiții la care urmează a fi supus acela care cere un brevet de invențiune și care se poate aproba astfel de cum s-a elaborat de Onor Consiliul de Stat și vă rog cu bunăvoință ca încuviințându-l să binevoiți a mă autoriza să-l înaintez spre deliberarea și aprobarea corpurilor legiuitoare spre a putea dota țara cu o asemenea folositoare instituțiune^{viii}”.

³ La 11 februarie 1864, doi ani după încheierea lucrărilor Comisiei Centrale de la Focșani, domnitorul A.I.Cuza sancționează legea pentru înființarea Consiliului de Stat, instituție deosebit de importantă pentru dezvoltarea și organizarea sistemului legislativ al statului român modern, a cărei menire era să pregătească proiectele de legi pe care guvernul urma să le prezinte adunărilor legiuitoare.

După aprobarea de către Consiliul de Stat a proiectului de lege asupra brevetelor de invenție, propus de generalul I.E. Florescu, la 11 ianuarie 1866, Consiliul de Miniștri al Principatelor Române l-a dezbătut și a hotărât ca, după aprobarea și semnarea lui de către Principele Domnitor Al. I. Cuza, proiectul să fie trimis "corpurilor legiuitoare"^{ix}. La 11 februarie 1866, Principele Al. I. Cuza a fost obligat să abdice și nu a mai putut semna actul de trimitere a proiectului de lege spre dezbateră și aprobare de către corpurile legiuitoare.

În ultimile decenii ale secolului XIX, România era o țară aflată la începuturile dezvoltării sale industriale, dezvoltare care se desfășura lent, datorită atât relațiilor și mentalităților agricole existente încă în societatea românească, cât și eficienței importurilor industriale în raport cu costurile de producție internă. Motivația reală a propunerii adoptării legii asupra brevetelor de invenție din anul 1865 era asigurarea protecției proprietății industriale străine și, prin aceasta, atragerea capitalurilor și tehnicii noi din străinătate. În referatul menționat, generalul I. E. Florescu spunea că: "îmi place a crede că nu vom fi lipsiți de concursul străinilor care vrând să profite de prețioasele materii prime și de evidențele înlesniri ale țării noastre, ne vor procura luminile și capitalurilor lor și vor da impulsul spiritului națiunii și vom ajunge astfel la dezvoltarea industriei noastre naționale"^x.

Dezvoltarea industriei naționale în România a fost stimulată prin adoptarea unor legi de încurajare (de exemplu, în 1873 a fost adoptată Legea pentru încurajarea industriei zahărului în țară), care a culminat cu adoptarea, în 1877, a "Legii pentru încurajarea industriei naționale", ca și prin adoptarea de măsuri vamale protecționiste. Industria noastră nu avea însă tradiții ca celelalte industrii europene dezvoltate și, de aceea, nu putea lupta de la egal la egal cu concurența industrială europeană.

Problema elaborării unei legi asupra brevetelor de invenție a fost reluată în România numai în 1876, după ratificarea Convenției de comerț încheiată între România și Austro-Ungaria, la Viena, la 22 iunie 1875. În Monitorul Oficial nr. 117/30 mai 1876 s-a publicat un referat al lui Mihail Kogălniceanu, Ministrul de Externe în guvernul Manolache Costache Epureanu, "cu privire la dispozițiile ce trebuie a se lua pentru aplicarea Convenției". În aplicarea unor asemenea dispozițiuni, printr-o scrisoare adresată Ministrului Afacerilor Străine, Ministrul Agriculturii, Comerțului și Domeniilor a solicitat ca „să se dispună ca agenții diplomatici de la Paris, Roma, Berlin și Viena să transmită copii după următoarele legi:

1. Legea asupra mărcilor, desenurilor și modelurilor de fabrică și de comerț și a reglementărilor în aplicație;
2. Legi, decrete și decizii ministeriale relative la brevetele de invenție"^{xi}.

În România crearea unui cadru legal de protecție a proprietății industriale a fost inițiată cu succes la 15 aprilie 1879, când a fost promulgată prima lege din țara noastră asupra mărcilor de fabrică și de comerț. Proiectul acestei legi a fost adus în fața Parlamentului român în grabă, și aceasta din cauza prevederilor convenției comerciale încheiate cu Austro-Ungaria, la 22 iunie 1875. Conform prevederilor art. 24 al acestei Convenții, "guvernul român trebuia să prezinte camerelor române și să supună aprobării în interval de un an (de la semnarea acesteia - n.a.) o lege asupra mărcilor, desenelor și modelelor industriale, conform dispozițiilor generale admise în acest domeniu". În conformitate cu prevederile legii asupra mărcilor adoptate, nu exista totuși obligativitatea înregistrării mărcilor de fabrică și comerț, considerând acest lucru ca "dăunător intereselor fabricantilor și comercianților, fără a aduce vreun serviciu public"^{xii}. Totuși pentru

anumite obiecte, ca produsele farmaceutice și cele alimentare, care interesau în mod direct igiena alimentară și salubritatea publică, articolul 3 al legii, modificat în timpul dezbaterilor parlamentare^{xiii}, declara marca obligatorie. Mai târziu această lege a fost completată prin convențiuni pe care România le-a încheiat cu Anglia, Franța, Germania, Austro-Ungaria și Elveția, toate acestea asigurând țărilor contractante tratamentul națiunii celei mai favorizate și conținând clauza că ele vor înceta 12 luni după denunțarea lor.

În expunerea de motive la Legea mărcilor de fabrică și de comerț, din 1879, se arată că "într-o țară ca a noastră, unde industria începe a lua oarecare dezvoltare și comerțul, în urma convențiilor încheiate cu diferite state europene, merge cu pași repezi spre progres, ar fi de dorit ca în cel mai scurt timp să se prezinte dezbaterilor și un proiect de lege privitor la brevetele de invenție și la desemnurile și modelurile de fabrică, legi care garantează proprietatea industrială și care stau în legătură cu legea mărcilor de fabrică"^{xiv}.

Prin convenții comerciale bilaterale cu caracter precis de protecție industrială, care au început a fi încheiate după 1881, tarifele vamale erau ocolite. În concluzie, protejarea industriei naționale românești în condițiile existente la sfârșitul secolului al XIX-lea, numai pe baza unor tarife vamale, nu era eficientă, iar adoptarea unei legi de protecție prin brevete de invenție nu corespundea nivelului de dezvoltare a potențialului tehnic creativ din acel timp.

În urma cercetării arhivelor s-a stabilit că, în urma cercetării documentațiilor primite mai ales din Italia și Franța, privind protecția invențiilor, și ca urmare a îndemnului prezentat în expunerea de motive la Legea mărcilor, din 1879, în luna martie 1880 s-a prezentat Camerelor Legislative un al doilea proiect de lege pentru înființarea de

brevete industriale^{xv}, care urma să fie supus dezbaterii Parlamentului Român. În expunerea de motive la proiectul de lege, brevetul industrial era apreciat nu numai ca un „stimulent intelectual”, ci și ca „pârghia cea mai puternică care a ridicat industria la gradul de dezvoltare și de perfecțiune la care s-a ajuns în țările unde se conferă brevete”. Subliniindu-se rolul brevetului, în aceeași expunere de motive, se arată că “un obiect brevetat este mai cu încredere căutat și cumpărat de consumatori decât un alt obiect nebrevetat”^{xvi}.

Proiectul de lege asupra brevetelor de invenție, supus dezbaterii Parlamentului Român în martie 1880, nu a fost adoptat; cu toate acestea, prin bogăția conținutului de idei, el are o mare importanță pentru istoria protecției creației tehnice originale în România, deoarece reprezintă sinteza preocupărilor în domeniu, în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Neadoptarea proiectelor de lege asupra brevetelor de invenție, din 1865 și 1880, trebuie înțeleasă și prin aceea că practica dezvoltării industriei și comerțului român din acea perioadă nu era influențată de acea rigiditate etică ce trebuie să caracterizeze relațiile economice, ci, urmându-se practica "moștenită din timpul dominației otomane, s-au apreciat mult timp ca simple procedee ingenioase de imitare"^{xvii}, acolo unde, conform dreptului de protejare a proprietății industriale, “era vorba de cvasidelicte sau chiar delicte”.

Cu toată opoziția creată ca urmare a punerii în discuție, în anul 1880, a proiectului de lege pentru înființarea de brevete industriale, întreprinzătorii români militau pentru adoptarea unor măsuri legiuitoare care să faciliteze dezvoltarea industriei și să asigure desfășurarea unei politici protecționiste. Curentul în favoarea protecționismului industrial devenise atât de accentuat încât în 1884 s-a organizat la Iași un

congres economic în care s-a cerut și promovarea unei politici protecționiste.

La începutul deceniului al nouălea al secolului al XIX-lea, industria românească era încă la începuturile ei și nu dispunea de un potențial inventiv ridicat, care să justifice adoptarea unei asemenea legi și de aceea, Parlamentul Român, sub presiunea industriașilor autohtoni, care își bazau producția lor în special pe imitarea produselor străine, a respins proiectul de lege pentru înființarea de brevete industriale, din 1880.

Numele comercial s-a bucurat însă în România de o protecție mult mai largă. Legea din 18 martie 1884, asupra înregistrării firmelor, și regulamentul registrului firmelor, publicat în Monitorul Oficial din 08 aprilie 1884, precum și modificările aduse prin Legea din 31 martie 1913 stabileau prevederi stricte în acest sens.

Prin Convenția încheiată între România și Franța la 31 martie/12 aprilie 1889, cele două state și-au garantat, unul față de celălalt, protecția proprietății mărcilor de fabrică și de comerț, iar prin Convenția comercială din 16/28 februarie 1893, ce a fost înlocuită prin Convenția de comerț și înțelegere pentru protecția proprietății literare, artistice și industriale, încheiată la 21 februarie/6 martie 1907, "cele două state și-au condat tratamentul națiunii cele mai favorizate atât în materie comercială, cât și cu privire la proprietatea literară și industrială în genere"^{xviii}.

Dorința expresă cu privire la modelele și desenele industriale a rămas nerealizată până în anul 1992, deși un proiect de lege în acest scop se elaborase încă din anul 1921. Câteva dispoziții ale Codului penal (art: 335, 336 și 339), precum și ale Codului civil (art. 998) se puteau aplica, ce-i drept, desenelor și modelelor industriale, în cazul în care contrafacerea acestora se făcea fără consimțământul autorilor.

În privința falselor indicații de proveniență a mărfurilor și a concurenței neloiale se puteau aplica aceleași dispoziții ale Codului penal (art: 335, 336 și 339), precum și aranjamentele încheiate la 20 martie 1893, cu Anglia, și la 27 februarie 1895 cu Franța. În conformitate cu prevederile acestor aranjamente, orice produs purtând o indicație falsă de proveniență, în care una dintre țările semnatare era menționată ca țară de origine, era interzis la import. Această restricție nu-l împiedica însă pe un comerciant care ar fi vrut să-și pună numele său pe marfa fabricată în străinătate, cu condiția însă ca acest nume să fie însoțit de acela al locului de fabricație, pentru a se îndepărta orice confuzie posibilă.

În conformitate cu procedura existentă în alte state, care aveau un cadru legal pentru protecția invențiilor, inventatorii români solicitau, spre sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, obținerea de brevete de invenții care se acordau în România prin legi speciale. Având în vedere caracterul teritorial al acestor legi, ele erau destul de ineficiente și de aceea, majoritatea inventatorilor români preferau să-și breveteze creațiile lor în străinătate, acolo unde industriile dezvoltate creaseră deja condiții pentru aplicarea acestor invenții. Cererea de brevet, împreună cu descrierea invenției, se depunea la Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor, care le examina și, după caz, le prezenta Consiliului de Miniștri care autoriza sau nu Ministerul să prezinte Parlamentului câte un proiect de lege. În cazul în care se adopta o asemenea lege specială, se reglementau, de regulă, următoarele: se acorda inventatorului un drept exclusiv de exploatare a invenției, cu o anumită durată a acestui drept; se interzicea terților folosirea obiectului invenției fără aprobarea titularului; se prevedea sancționarea persoanelor care încălcau dreptul prevăzut.

Din documentele de arhivă și literatura cercetate rezultă că numărul legilor speciale pentru protejarea drepturilor de proprietate industrială a fost relativ redus⁴. Punerea în discuție a unor legi speciale pentru acordarea de drepturi exclusive crea de fiecare dată prilejul solicitării unei legi privind acordarea brevetelor de invenție. De exemplu, la discutarea legii speciale referitoare la plugul sapă - invenția autorului Ioan N. G. Daniilescu, la 27 ianuarie 1900, N. Fleva, Ministrul Agriculturii, Industriei, Comerțului și domeniilor, a cerut să se retragă proiectul de lege specială propus și s-a angajat ca în 15 zile să propună Camerei un proiect de lege asupra brevetelor de invenție.

Declarația din Cameră a ministrului de resort a determinat organizarea de către Ministerul Domeniilor, Industriei, Comerțului și agriculturii a unei anchete în țară, prin care s-a solicitat punctul de vedere al industriașilor români și al Camerelor de Comerț și Industrie județene, asupra oportunității adoptării unei legi a brevetelor. Ancheta a fost încheiată printr-un congres al Camerelor de Comerț și Industrie din România, care, la 9 mai 1900, a adoptat următoarea rezoluție cu privire la brevetele de invenție: "Brevetarea invențiilor nu este nici legitimă, nici oportună în Țara Românească. Rămâne ca invențiile meritoase să se breveteze prin legi speciale și după un examen prealabil"^{xix}. În cadrul acestui congres s-au făcut propuneri raționale, cum a fost aceea a inginerului Al. Pretorian, secretarul Camerei de Comerț și Industrie din

⁴ Pot fi citate, cu titlul de exemplu, următoarele legi speciale aprobate în 1903:

Legea pentru invenția "Cărbune artificial", acordată în baza cererilor nr. 20.204/28 februarie 1903, înregistrată de M. Alexandrescu;

Legea pentru invenția "Binoclu sau ochian - telemetru", acordată în baza cererii 22.010/ 4 martie 1903, înregistrată de V. Ionescu

Legea pentru invenția "Tampon de birou", acordată în baza cererii nr. 23.240/ 6 martie 1903, înregistrată de G. Tănăsescu Govora.

Ploiești, care a susținut că nu adoptarea unei legi prezintă pericol pentru industria românească, ci "modul cum se va elabora această lege, cum vor fi redactate articolele legii, ce se va pune în lege de către cei chemați a o face"^{xx}.

Potențialul creativ tehnic românesc la începutul secolului XX era relativ limitat, lucru explicabil dacă evidențiem faptul că în 1903-1904, conform statisticii profesiunilor asupra impozitului de patentă, erau în România numai 151 de ingineri, iar nivelul tehnic al industriei noastre, după cum se arată în ziarul *Expres*, din 15 februarie 1905, era "dat în special de maiștrii cu practică, dar lipsiți de orice altă educație superioară. O asemenea stare de lucruri face mai întâi ca toată activitatea noastră industrială să nu fie decât o copie după industria din Occident"^{xxi}.

Discutarea legii asupra brevetelor de invenții și adoptarea acesteia a trezit vii opuneri, în special din partea Uniunii Generale a Industriașilor din România, care considera că "o lege a brevetelor de invenție ar constitui un adevărat pericol, căci el ar proteja pe inventatorii străini în contra producătorilor români. [...] industriile noastre vor fi sau silite să-și întrerupă anume ramuri de fabricație sau să-și încarce cheltuielile de fabricație cu plata dreptului de a exploata brevetele"^{xxii}.

La Congresul Camerelor de Comerț și Industrie, din anul 1900, la propunerea lui C. Alimănișteanu, directorul Departamentului Industriei din Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor, s-a discutat că în cazul adoptării unei legi a brevetelor „nu vom breveta decât pe acei inventatori care se vor stabili la noi pentru a produce obiectul după procedeul inventat"^{xxiii}. Cu toate acestea, legea română adoptată în 1906, nu stabilea niciun fel de distincție între un autor de cerere cu domiciliul în România și unul străin, care dorea să-și breveteze invenția sa pentru prima oară în țara noastră, ambii bucurându-se de un tratament perfect analog. Legea

română din 1906 nu cerea nicio condiție de reciprocitate legală sau diplomatică⁵ și nicio condiție de stabilire a unui domiciliu în țară sau de fondare a unei unități industriale. Din citirea art.16, alin. 3 al Legii române din 1906, s-ar părea că totuși legiuitorul a înțeles să ceară o formalitate în plus, specială străinilor, și anume, alegerea unui reprezentant cu domiciliul stabil în țară. În realitate însă prevederile acestui articol se aplică, în drept, și românilor domiciliați în străinătate.

În cadrul Congresului Camerelor de Comerț și Industrie, ținut la București, în anul 1900, s-a discutat că, în cazul în care se va adopta o lege a brevetelor, în niciun caz aceasta să nu aibă un efect retroactiv: "toate fabricile care până în ziua când se va promulga legea brevetelor întrebuintează cutare sau cutare sistem brevetat, rămân (în continuare, n. a.) stăpâne pe aceste proceduri"^{xxiv}. Această poziție a industriașilor români, ca legea să nu aibă un caracter retroactiv, s-a reflectat în special în dezbaterile din Adunarea deputaților, din 16 decembrie 1905^{xxv}, și din Senat, în ședința din 21 decembrie 1905^{xxvi}, dezbateri care s-au referit, în special, la conținutul art. 2 și al art. 9, alin. e, ale legii adoptate.

Oponența fermă a industriașilor români la adoptarea unei legi a brevetelor de invenție a rămas fără rezultat deoarece capitalul străin, în special cel german, care, pe de o parte, își vedea interesele atinse, prin adoptarea noului tarif vamal, iar pe de altă parte, nu puteau să pretindă sancțiuni economice pentru cei care produceau prin copiere produse industriale de concepție germană, a exercitat presiuni pentru a se adopta Legea asupra brevetelor de invenție. Industria

⁵Grecia și Serbia, de exemplu, în legile lor asupra brevetelor de invenție, adoptate în 1920, au inserat și principiul reciprocității diplomatice pentru brevetarea oricărui inventator străini.

germană, și, mai ales, industria germană de armament⁶, care era, la acel timp, singura noastră furnizoare de arme și muniții", a intervenit direct pentru adoptarea acestei legi^{xxvii}.

Rolul industriei germane de armament în adoptarea Legii din 1906 se evidențiază și mai bine prin statistica înregistrărilor, care arată cine s-a grăbit să beneficieze primul de noile avantaje create prin lege. În anul 1906, imediat după adoptarea legii au fost înregistrate de către Germania 239 cereri de brevet, dintre care 90 (circa 37% din cererile de brevet germane înregistrate) aparțineau firmei Krupp. În aceeași perioadă, Austro-Ungaria a înregistrat circa 206 cereri de brevet, iar inventatorii români au înregistrat numai 107 cereri de brevet^{xxviii}. De asemenea, este notoriu faptul că numai după promulgarea Legii asupra brevetelor de invenție Statul Român a putut obține din Germania "arme mai perfecționate, de tip Manlicher, în locul celor Mauser, care se învechiseră și nu mai corespundeau perfecționărilor aduse în dotarea armatelor străine"^{xxix}. De altfel, preponderența cererilor de brevet germane și austro-ungare în numărul total de cereri de brevet înregistrate în România s-a menținut pe toată perioada de dinaintea Primului Război Mondial.

Faptul că Legea din 1906 a fost adoptată ca urmare a presiunii capitalului străin, pentru a preîntâmpina producția în România prin imitare a produselor importate și protejate prin brevet, rezultă și din aceea că în capitolul VIII al Legii se prevăd pedepse relativ mari pentru acele timpuri, pentru contrafaceri, precum și modalități de urmărire și sancționare a contrafacerii.

La 17 ianuarie 1906 a fost promulgată

⁶În jurul anului 1900, România avea furnizate de către firma Krupp circa 2500 guri de foc, pe care și le repara cu mijloace proprii, prin fabricarea prin copiere a pieselor de schimb la Arsenalul Armatei, provocând astfel importante pierderi industriei germane de armament.

prima Lege a brevetelor de invenție din România, lege care a avut și un efect pozitiv asupra dezvoltării industriei noastre naționale, deoarece, prin art. 9, alin. e, se prevedea că un brevet își pierde valabilitatea sa "când brevetul n-a fost exploatat real și efectiv pe timp de 4 ani de la data brevetării sau când exploatarea a fost întreruptă pe timp de 2 ani"^{xxx}.

Inspirată din principiile legislației adoptate în Franța și Belgia, în secolul al XIX-lea, Legea română, din 17 ianuarie 1906, nu reproducea clasificarea tripartită (produse noi, mijloace noi și aplicațiuni noi ale unor mijloace cunoscute), consacrată, în mod expres și limitativ, de legea franceză din anul 1844, din care s-a inspirat. Legea română asupra brevetelor de invențiune deosebea însă două categorii de invenții, și anume: invenția principală și invenția de perfecționare. Această clasificare era utilă atunci când se punea problema aplicării invenției: "Titularul brevetului principal nu poate exploata perfecționarea fără voia persoanei care a obținut brevetul de perfecționare; asemenea nici acesta din urmă nu se poate folosi de descoperirea primitivă fără învoirea brevetatului principal"^{xxxii}. Legea asupra brevetelor de invențiune, adoptată în 1906, stabilea pentru prima și ultima oară și un alt tip de brevet, și anume, "*brevetul de importațiune*".

În ultimul capitol al Legii din 1906: "Dispoziții particulare și tranzitorii", se reglementa situația brevetelor de invențiune acordate până la data adoptării legii, prin legi speciale și aflate în exploatare. Aceste brevete "conservau efectul lor și se vor bucura de garanțiile acordate prin legea de față, cu condițiunea însă ca, în termen de trei luni de la promulgarea acestei legi, titularii acestor brevete sau îndrituiții lor să le depună la Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor, pentru a fi transcrise în registrul brevetelor și publicate în Monitorul Oficial, cu cheltuiala proprietarului brevetului"^{xxxiii}.

Ca urmare a intensificării regimului protecționist aplicat din 1906, inclusiv ca urmare a aplicării prevederilor art. 9, alin. e al Legii asupra brevetelor de invențiune, precum și a măsurilor de încurajare întreprinse, industria mașinistă a înregistrat o dezvoltare mai accentuată. În perioada 1906-1910 au fost înființate în medie, anual, circa 71 noi fabrici față de o medie de numai 8 fabrici pe an în perioada 1900-1905^{xxxiii}.

În vederea aplicării Legii asupra brevetelor de invențiune, conform cu prevederile art. 41 al acesteia, Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor, în termen de trei luni de la promulgare, a elaborat un regulament.

În perioada 1906-1914 au fost adoptate unele modificări ale Legii asupra brevetelor de invențiune, dar aceste modificări s-au referit numai la majorări ale cuantumului taxelor de brevetare, la majorări ale sancțiunilor pentru contrafaceri, ori s-au referit la modalitatea de utilizare a fondurilor încasate și nu au afectat fondul problemei acordării brevetelor de invenție.

În concluzie, în România, cadrul legal al protecției proprietății industriale a fost inițiat cu succes, la 15 aprilie 1879, când a fost promulgată prima lege din țara noastră, de protecție a proprietății industriale, Legea asupra mărcilor de fabrică și de comerț. La 18 martie 1884 s-a adoptat Legea asupra înregistrării firmelor⁷, care stabilea^{xxxiv} prevederi stricte prin care se asigura o protecție largă a numelui comercial, iar apoi, după încercări repetate, la 17 ianuarie 1906, a fost promulgată și prima Lege a brevetelor de invenție din România.

⁷Legea asupra înregistrării firmelor a fost modificată prin Legea din 31 martie 1913. Regulamentul registrului firmelor s-a publicat în Monitorul Oficial din 8 aprilie 1884.

- ⁱ Lăzărescu Dan Amedeo, *Imaginea poporului român în conștiința europeană*, Ed. AGIR, București, 1999;
- ⁱⁱ Berindei Dan, *Românii și Europa în perioadele premodernă și modernă*, Ed. Enciclopedică, București. 1997;
- ⁱⁱⁱ A.S.B. Fondul Regia Exploatărilor Agricole și Zootehnice, Dosar 237/1862, fila 3;
- ^{iv} A.S.B. Fondul Regia Exploatărilor Agricole și Zootehnice. Dosar 237/1862, fila 2;
- ^v A.S.B. Fondul Regia Exploatărilor Agricole și Zootehnice, Expunere de motive, fila 4;
- ^{vi} Șt. Iancu, *Istoria protecției invențiilor în România*, Ed. Academiei Române, 1998;
- ^{vii} Șt. Iancu, *Istoria protecției invențiilor în România*, Ed. Academiei Române, 1998;
- ^{viii} A.S.B. Fondul Consiliului de Stat, Dosar 309/1865, Lege asupra brevetelor de invenție, Proiect P.P. Carp;
- ^{ix} Șt. Iancu, *The patent laws in Romania: the begininings*, NOESIS, nr. XXVII/2001;
- ^x A.S.B. Fondul Regia Exploatărilor Agricole și Zootehnice, Referatul Ministrului de Interne, Agricultură și Lucrări Publice, p. 1;
- ^{xi} A.S.B. Fondul Ministerul Industriei și Comerțului, Dosar 608/1876, p. 31;
- ^{xii} Raphael Racoviță, Proprietatea industrială în România, Buletin Oficial nr. 1-2/1921, p. 4;
- ^{xiii} Raportul asupra proiectului de lege prezentat de P.S. Aurelian, Ministrul Agriculturii, Comerțului și Lucrărilor Publice, Monitorul Oficial nr. 47/28 februarie 1879;
- ^{xiv} Monitorul Oficial nr. 47/28 februarie 1879, p. 2;
- ^{xv} Monitorul Oficial nr. 73/29 martie 1880, p. 2;
- ^{xvi} Monitorul Oficial nr. 73/29 martie 1880, p. 1;
- ^{xvii} Șt. Iancu, *Din istoricul protecției creației tehnice în România*, Comunicare la Sesiunea Științifică: *Din istoria științelor tehnice în România*, organizată de Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii, 14-15 octombrie 1993;
- ^{xviii} Convențiunea de comerț și înțelegere pentru protecțiunea proprietății literare, artistice și industriale încheiate între România și Franța, București, Imprimeria statului, 1907;
- ^{xix} Porescu Florian, Chestiunea brevetelor de invenție în Congresul Camerelor de Comerț, ținut la București, București, 1905, p. 3;
- ^{xx} A.S.B. Fondul Regia Exploatărilor Agricole și Zootehnice, p. 5;
- ^{xxi} Ziarul Expres, 15 februarie 1905;
- ^{xxii} Chestiunea brevetelor de invenție în Congresul Camerelor de Comerț, ținut la București în 1900, București, 1905, p. 3;
- ^{xxiii} A.S.B. Fondul Regia Exploatărilor Agricole și Zootehnice, p. 13;
- ^{xxiv} A.S.B. Fondul Regia Exploatărilor Agricole și Zootehnice, p. 4;
- ^{xxv} Dezbaterile Adunării Deputaților - Ședința din 16 decembrie 1905;
- ^{xxvi} Dezbaterile Senatului - ședința din 21 decembrie 1905;
- ^{xxvii} Florian Porescu, Regimul internațional al proprietății industriale în România, București, 1928, pag. 33;
- ^{xxviii} Șt. Iancu, A. Bădărău, *Unele considerente privind climatul politic și economic al adoptării legii asupra brevetelor de invențiune din anul 1906*, Revista Invenții și inovații nr.1/1986;
- ^{xxix} A.S.B. Fondul Regia Exploatărilor Agricole și Zootehnice, pp. 7-8.
- ^{xxx} Monitorul Oficial nr. 299/17 ianuarie 1906, p. 2
- ^{xxxi} A.S.B. Fondul Regia Exploatărilor Agricole și Zootehnice, pp. 7-8;
- ^{xxxii} A.S.B. Fondul Regia Exploatărilor Agricole și Zootehnice, p. 19.
- ^{xxxiii} N. Paianu, *Studiu asupra legii de încurajare a industriei naționale din anul 1877*, București, 1916, pp. 62, 98.